

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO VILNIAUS ŠV. JONO PAULIAUS II GIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazijoje tvarkos aprašo (toliau – Gimnazijos tvarkos aprašo arba Tvarkos aprašo) paskirtis – padėti gimnazijos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazijoje Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazijoje.

3. Gimnazijos tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. Į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. Kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir jas stabdyti;

3.3. Veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus nei pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus nei pareigų;

4. Kiekvienas gimnazijos bendruomenės narys (mokiniai, administracijos atstovai, pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (kiti atstovai pagal įstatymą), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su Gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašu, jį įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtinti tai savo parašu.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Smurtas prieš vaiką** – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai. Smurto prieš vaiką formos yra šios:

5.1.1. **Fizinis smurtas** – fizinės bausmės, kiti tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai prieš asmenį nukreipti veiksmai, sukeltys skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar garbei ir orumui;

5.1.2. **Psichologinis smurtas** – nuolatinis teisės į individualumą pažeidinėjimas, žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko raidai veiklos trikdymas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitoks nefizinio kontakto elgesys, darantis žalą arba keliantis pavojų gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

5.1.3. **Seksualinis smurtas** – seksualiniai veiksmai su vaiku, kuris pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas nėra sulaukęs amžiaus, nuo kurio seksualiniai veiksmai su juo neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, arba seksualiniai veiksmai su vaiku, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinama arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka vaikui, taip pat šeimoje, arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama vaiko padėtimi, ypač dėl jo psichinės ar fizinės negalios ar priklausomumo; taip pat vaikų išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas arba kitos vaikų seksualinio išnaudojimo formos, vaikų tvirkinimas;

5.1.4. **Nepriežiūra** – nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, darantys žalą ar keliantys pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai.

5.2. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir (ar) užgauliojant) ir (ar) netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.2.1. **Žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.2.2. **Fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.2.3. **Socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.2.4. **Elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir (ar) paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant suteršti gerą vardą arba suardyti santykius, pažeminti ir kt.

5.3. **Patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas.

5.4. **Besityčiojantysis, arba skriaudėjas**, – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir (ar) prisidedantis prie jų.

5.5. **Patyčias patiriantis suaugęs asmuo** – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

5.6. **Patyčių stebėtojas** – asmuo, matantis patyčias ar žinantis apie jas.

5.7. **Patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis gimnazijos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (kitų atstovų pagal įstatymą)) švietimo, informavimo ir kitų priemonių.

5.8. **Patyčių intervencija** – priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patyčias patiriantiesiems, besityčiojantiesiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (kitus atstovus pagal įstatymą), visuma.

5.9. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena** – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir kitą informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus 2016 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 30-1602, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 2, 6, 10, 49, 56, 57 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 2¹ straipsniu įstatymu (2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204), Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2020 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. V-582 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinasi gimnazijos direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi gimnazijos bendruomenės nariai.

8. Gimnazijos direktorius yra atsakingas už Gimnazijos tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau kaip trys atsakingi asmenys. Gimnazijos direktorius jais paskiria vaiko gerovės komisijos narius ir patvirtina įsakymu, kurie kasmet:

9.1. Inicijuoja anoniminę mokinių apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. Aptaria su klasių vadovais klasių mikroklimatą bei problemas dėl smurto ir patyčių per Vaiko gerovės komisijos posėdžius.

9.3. Remdamiesi apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. Aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9.5. Teikia siūlymus gimnazijos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.6. Atlieka kitus gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

10. Klasių auklėtojai kas mėnesį išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, posėdžių metu informuoja vaiko gerovės komisijos narius apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

11. Visais įtariamų ir realių patyčių bei smurto atvejais kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

11.1. Įsikiša įtaręs ir (ar) pastebėjęs smurtą ir patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

11.2. Primena mokiniui, kuris tyčiojasi, elgesio taisykles;

11.3. Jei reikia medicininės pagalbos dėl mokinio sveikatos būklės ar pavojaus gyvybei, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus, kitus atstovus pagal įstatymą ar gimnazijos darbuotojus) bei institucijas, pavyzdžiui, policiją, greitąją medicinos pagalbą;

11.4. Įtaręs smurtą bei patyčias, užpildo vidaus tvarkos taisyklių pažeidimo pranešimą. Pranešimai įteikiami socialiniam pedagogui, jam nesant, administracijai. Atlikus išsamesnę situacijos analizę ir nustatius patyčių bei smurto požymius, rašomas pranešimas apie smurtą ir patyčias (priedas Nr. 1). Pranešimas apie smurtą ir patyčias registruojamas smurto ir patyčių atvejų registracijos žurnale, kuris laikomas pas socialinę pedagogę. Socialinis pedagogas (jam nesant, administracija) apie įvykį žodžiu informuoja klasės vadovą.

11.5. Atlieka kitus Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

12. Gimnazijos administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo reagavimo įtarus ir (ar) pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą veiksmai:

12.1. Išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsdamas imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

12.2. Įvertina grėsmę mokiniui, jo sveikatai ir esant reikalui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus, kitus atstovus pagal įstatymą ar gimnazijos darbuotojus) bei institucijas, pavyzdžiui, policiją, greitąją medicinos pagalbą;

12.3. Informuoja klasės auklėtoją ar gimnazijos Vaiko gerovės komisijos narius apie elektronines patyčias ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją);

12.4. Padeda klasės auklėtojui surinkti informaciją apie besityčiojančiųjų tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

12.5. Atlieka kitus Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

13. Klasės auklėtojas gavęs informaciją apie smurtą bei įtariamą ir (ar) įvykusias patyčias ir (arba) smurtą:

13.1. Kartu su tokią veiklą pastebėjusiu pedagogu, švietimo pagalbos specialistu ar kitu darbuotoju užpildo vidaus tvarkos taisyklių pažeidimo pranešimą (jei nebuvo užpildytas), kuris įteikiamas socialiniam pedagogui, jam nesant, administracijai.

13.2. Organizuoja individualius pokalbius su smurto bei patyčių dalyviais, informuoja tėvus (kitus atstovus pagal įstatymą), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose, stebi situaciją.

13.4. Atlieka kitus Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

14. Gimnazijos vaiko gerovės komisijos nariai, įvertinę turimą informaciją:

14.1. Inicijuoja vaiko gerovės komisijos posėdį, numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (kitus atstovus pagal įstatymą), Situacijai nepagerėjus, vaiko gerovės komisija kreipiasi į Vilniaus m. institucijas (Vaiko teisių apsaugos tarnybą, Tarpinstitucinio bendradarbiavimo skyrių).

14.2. Atlieka kitus Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

15. Mokiniai tyčiojantis iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ir (ar) įtaręs smurtą arba patyčias, turi informuoti gimnazijos direktorių arba kitus vaiko gerovės komisijos narius, kurie imasi Gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

17. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui tyčiojantis iš mokinio, asmuo, pastebėjęs ir (ar) įtaręs patyčias, turi informuoti gimnazijos direktorių arba kitus vaiko gerovės komisijos narius, kurie imasi Gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

17. Kitiems smurto ir patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

18. Tais atvejais, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti gimnazijoje, asmenys, atsakingi už smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarką, nukreipia mokinį ir jo tėvus (kitus atstovus pagal įstatymą) į Vilniaus miesto savivaldybės švietimo pagalbos įstaigą.

IV. GIMNAZIJS DARBUOTOJŲ INTERVENCIJOS VEIKSMAI, KILUS ĮTARIMUI

DĖL GALIMO SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE

19. Bet kuris gimnazijos darbuotojas, įtariantis, kad vaikas galimai patyrė ar patiria smurtą artimoje aplinkoje, vadovaujasi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2020 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. V-582 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“ bei Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje 2022 m. kovo 15 d. įstatymu Nr. XIV-934 (2023-07-01 redakcija).

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Visi mokinio duomenys, susiję su asmeniniu jo gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti numatytas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.